

О.М. Муравйова, викл.

Т.А. Кравцова, викл.

ТЕХНІЧНЕ ТА ТЕХНОЛОГІЧНЕ ОНОВЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ

Досліджено проблему використання мультимедійних засобів у процесі викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Розглянуто дидактичні та методичні завдання, реалізовані засобами комп'ютера. Описано процес організації телекомунікаційних проектів.

Исследована проблема использования мультимедийных средств в процессе преподавания иностранных языков в высших учебных заведениях. Рассматриваются дидактические и методические задачи, реализуемые средствами компьютера. Описан процесс организации телекоммуникационных проектов.

The article dwells upon the problem of usage of multimedia technologies in the process of teaching foreign languages in the higher educational establishments. Didactic and methodological aspects realized by means of computer are under consideration. The process of organizing of telecommunicational project is described.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні тенденції викладання іноземних мов у вищій школі пов'язані як з радикальною зміною методичної парадигми, так і з технічним та технологічним оновленням процесу. Це простежується в широкому застосуванні нових засобів навчання – насамперед, мультимедійних комп'ютерних програм. Мультимедіа – це сукупність програмно-апаратних засобів, що реалізують обробку інформації в звуковому та зоровому вигляді. Графіка, анімація, фото, відео, звук, текст у інтерактивному режимі праці створюють інтегроване інформаційне середовище, у якому студент отримує якісно нові можливості. Мультимедійні технології знаходять усе більше використання в навчальному процесі, особливо коли це стосується іноземних мов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою та впровадженням нових інформаційних технологій у навчальний процес займається широке коло дослідників. Богатир В.М., Ваграменко Я.А., Калін К.К., Полат Є.С. сформулювали методологічну основу та концептуальні положення використання нових інформаційних технологій в освіті. Бороненко Т.А., Єршов А.П.,

Макарова Н.В., Марон Л.С. розробили та впровадили програмно-методичні комплекси організації навчання в закладах освіти з використанням нових інформаційних технологій. Извозчиков В.А., Кальнін С.М., Румянцев І.А. займалися вирішенням питань щодо керування педагогічним процесом інтерактивної взаємодії «викладач – студент – комп'ютер».

Мета та завдання статті. Розглянути основні особливості використання комп'ютерних технологій із метою інтенсифікації процесу навчання іноземним мовам у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Російськими спеціалістами під керівництвом І.А. Зимньої було проведено аналіз психолого-педагогічних особливостей першокурсників [2]. Як результат, поряд із такими позитивними рисами, як готовність до різноманітних форм роботи та інтенсивного оволодіння новими знаннями, було виявлено деякі недоліки, а саме:

- невміння правильно розподіляти свій робочий час для самостійної підготовки;
- небажання контролювати та оцінювати себе;
- незнання того, як використовувати свої індивідуальні особливості для пізнавальної діяльності.

Облік виявлених особливостей призводить до необхідності приділяти більше уваги таким формам організації навчального процесу, як заняття в мультимедійній аудиторії та самостійна робота студентів. Заняття в мультимедійній аудиторії дають можливість активізувати самостійну роботу студентів та дозволяють одночасно залучити кожного, хто навчається, до активної мовленнєвої діяльності, підвищити мотивацію студентів та зробити заняття більш продуктивними, яскравими та цікавими.

Пріоритетом сьогодення у викладанні іноземних мов є орієнтація на формування комунікативної компетенції [3]. Комунікативна домінанта висуває серйозні вимоги до змісту та форм навчального процесу. Отже, ефективність будь-якого мультимедійного продукту визначається тим, наскільки дана програма (її зміст, методичний апарат та мультимедійне забезпечення) допомагає нам рухатися на шляху до вміння використовувати мову за прямим призначенням як засіб комунікації.

Використання різноманітних комп'ютерних технологій у навчальному процесі підтримує окремі дидактико-психологічні тенденції, пов'язані з так званим розвиваючим та варіативним навчанням [2, с. 12]. Унікальність дидактичних властивостей комп'ютерних технологій полягає, з одного боку, у продуктивному

розгляді різних аспектів (від лінгвістичного до культурознавчого), а з іншого – у реалізації як традиційних, так і дистанційних методів та засобів розвитку, удосконалення іншомовної мовленнєвої діяльності [1, с. 96]. Постійна та систематична робота з комп'ютерними програмами дає змогу реалізувати такі дидактичні аспекти:

- можливість інтенсивної комунікації з комп'ютером;
- можливість систематичної роботи з навчальною інформацією;
- можливість надання викладачеві надійного зворотнього зв'язку зі студентом;
- можливість оперативного керування навчальним процесом.

Диференційований підхід засвоєння іноземної мови за допомогою комп'ютерного навчання відображено в опосередкованому характері міжособистісної комунікації «викладач – студент». На цьому фоні з'являється можливість постійного динамічного спілкування студентів між собою в межах навчальної діяльності; її ініціює будь-хто із зазначених суб'єктів.

Методичними аспектами вивчення іноземної мови з комп'ютерною підтримкою є наступні:

- великий інформаційний обсяг навчального матеріалу;
- інтенсифікація самостійної роботи кожного студента;
- створення комунікативної ситуації за допомогою розвитку комунікативних навичок в основних видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, мовленні, читанні та письмі;
- оволодіння різними моделями та структурами;
- підвищення пізнавальної активності студента;
- підсилення мотивації навчання.

Засобами комп'ютера реалізуються первинні та вторинні методичні функції.

1. Первинні методичні функції:

- інформативна (основною перевагою комп'ютера є можливість зберігання та переробки великих обсягів інформації, тому він широко застосовується в процесі навчання мовам як інформаційна система);

- тренувальна (використання комп'ютера для тренувань із метою формування стійких навичок донедавна залишалось основною сферою впровадження обчислювальної техніки в процесі навчання іноземним мовам. Підкреслюються навіть деякі переваги персонального комп'ютера порівняно з викладачем у процесі тренування та закріплення навчального матеріалу, а саме: необмежена

кількість часу, цілковита неупередженість, об'єктивність та безмежне терпіння);

– контрольно-корегуюча (використання персонального комп'ютера для поточного та підсумкового контролю результатів навчальної діяльності дає наступні переваги: реалізація диференційованого та індивідуального підходів під час проведення фронтального опитування; отримання зворотнього зв'язку; втілення вимог максимальної об'єктивності контролю; скорочення затрат часу на проведення контролю; звільнення викладача від важкої роботи з обробки результатів).

2. Вторинні методичні функції:

– комунікативна (можливе спілкування на зарубіжних чатах);
– організаційно-стимулююча (на сьогодні комп'ютер приваблює своєю новизною та сам є стимулюючим фактором. Ці переваги сприяли широкому розповсюдженню контролюючих програм та включенню модулів контролю до більшості комп'ютерних програм навчання, які передбачають автоматичне виконання наступних операцій: 1) прийняття та розпізнавання відповіді студента; 2) аналіз та визначення правильності відповіді; 3) запам'ятовування результату та/або доповідання про нього студенту).

Професійна підтримка діяльності викладача за допомогою комп'ютера як інструменту навчання здійснюється з використанням спеціальних засобів, створених із цією метою. До таких засобів належать переважно генеративні програми та експертні системи. На цей час розроблюється методика навчання іноземним мовам із використанням Інтернету. Є прихильники ідеї вивчення іноземних мов виключно за допомогою Інтернету, але більшість викладачів надають перевагу використанню Інтернету поруч із традиційними засобами навчання, інтегруючи його в навчальний процес.

Найпростіше використання Інтернету – це вважати його джерелом додаткового матеріалу для викладача під час підготовки до занять. Матеріали можуть роздруковуватись та використовуватись згодом у ході традиційного заняття. Звісно, у цьому випадку використовується лише частина можливостей Інтернету. Але навіть під час такого його застосування навчання іноземним мовам змінюється: користувач має доступ до інформації, яку важко отримати з інших джерел.

Найповніше можливості Інтернету розкриваються під час використання його безпосередньо в студентській аудиторії. Ідеальною умовою для такої роботи є наявність комп'ютерного класу з підключенням до Інтернету. Використання Інтернету на занятті

не має бути самоціллю. Для того, щоб визначити місце та роль Інтернету в навчанні мовам, насамперед необхідно знайти для себе чіткі відповіді на питання: для кого, для чого, коли та в якому обсязі він повинен застосовуватись?

Інтегруючи інформаційні ресурси мережі Інтернет у навчальний процес, можна більш ефективно вирішити на занятті цілу низку дидактичних завдань:

- формувати навички та вміння читання, безпосередньо використовуючи матеріали мережі різного ступеня важкості;
- удосконалювати вміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет та підготованих викладачем;
- удосконалювати вміння діалогічного та монологічного висловлювання на основі проблемного обговорення матеріалів мережі, поданих викладачем або кимось зі студентів;
- удосконалювати вміння письмового мовлення, складаючи відповіді партнерам, беручи участь у підготовці рефератів, написанні творів, інших епістолярних продуктів спільної діяльності партнерів;
- поповнювати свій словниковий запас, як активний, так і пасивний, лексикою сучасної англійської мови, яка відображає окремих етап розвитку культури народу, соціального та політичного суспільного устрою;
- знайомитися з культурознавчими відомостями, до складу яких входять мовний етикет, особливості мовної поведінки різних народів під час спілкування, особливості культури, традицій країни мови, що вивчається;
- формувати усталену мотивацію іншомовної діяльності студентів на заняттях на основі систематичного використання «живих» матеріалів, обговорення не лише запитань до текстів підручника, але й нагальних проблем, які цікавлять усіх та кожного.

Ефективним є використання мережі Інтернет для організації телекомунікаційних проектів із носіями мови. Навчальний телекомунікаційний проект – це спільна, організована на основі комп'ютерних телекомунікацій, навчально-пізнавальна, творча діяльність партнерів, які мають спільну програму, мету, узгоджені методи та засоби діяльності, спрямовані на досягнення спільного результату [4, с. 3].

Телекомунікаційні проекти дозволяють вирішити найбільш складне та разом із тим найбільш істотне методичне завдання – створення мовного середовища та на його основі потреби в застосуванні іноземної мови на практиці. Проекти можуть виконуватися як на занятті, так і у вільний час. Проектна діяльність

є найбільш ефективною, якщо її вдається пов'язати з програмним матеріалом, значно розширюючи та поглиблюючи знання студентів. В основі завжди лежить проблема, яка є базовою для організації міжнародного телекомунікаційного проекту.

Робота над проектом включає роздуми, дослідження, пошук, збір необхідної інформації, її обговорення між учасниками та з партнерами. І, що найголовніше, мова виступає тут у своїй прямій функції – засіб формування та формулювання думок. Це є справжнім навчальним середовищем, зануренням не лише в проблему, яка досліджується, а й у саму іншомовну діяльність, в іншу культуру. Досліджувати можна екологічну, економічну, політичну, історичну, країнознавчу, лінгвістичну та інші проблеми. Головне, що вона розглядається, обговорюється та вирішується учасниками проекту іноземною мовою, прийнятою для спілкування в певній спільноті учасників.

Під час роботи над проектом можуть бути застосовані найрізноманітніші можливості та ресурси мережі Інтернет. Шукаючи потрібну інформацію, учасники користуються послугами віртуальних бібліотек, кафе та музеїв, баз даних, різних інформаційних та загальноосвітніх серверів. Необхідність живого спілкування з реальними партнерами робить його учасників спроможними користуватися перевагами електронної пошти, телеконференцій, чат-технологій (Internet Relay Chat). Під час підготовки спільного продукту того чи іншого проекту простежується звернення до текстових, графічних редакторів, використання різних мережевих програм, які дозволяють залучити графіку, анімацію, мультиплікацію, тобто мультимедійні засоби. Таким чином, проект стає міждисциплінарним.

Висновки. Навчальний процес, так само як і процес оволодіння мовою, має бути побудований таким чином, щоб студенти знали не лише те, що їм необхідно знати, засвоїти, але й те, як це можна зробити більш ефективно. Працюючи з комп'ютером, доводиться змінювати всю структуру заняття та його компетенцію. Викладач перестає бути центром навчання, він більше не «тренер», а «консультант». Студент – це вже не об'єкт, а суб'єкт навчання. Під час правильного, розумного та творчого використання комп'ютер стає корисним та необхідним засобом не лише для вивчення іноземних мов, але й для прищеплення студентам нової культури навчального процесу. Комп'ютерна революція вимагає постійного творчого пошуку.

Список літератури

1. Грейдина Н. Л. Как «Профессор Хиггинс» помогает изучать английский язык / Н. Л. Грейдина, З. Х. Миракян // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 6. – С. 94–97.
2. Зимняя И. А. Педагогическая психология : учеб. для вузов / И. А. Зимняя. – 2-е изд. – М. : Логос, 2006. – 384 с.
3. Леонтьев А. Психолого-педагогические основы обновления методики преподавания иностранных языков / А. Леонтьев // Alma mater. – 1998. – № 12. – С. 10–15.
4. Полат Е. С. Метод проектов на уроках английского языка / Е. С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 3. – С. 2–6.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© О.М. Муравйова, Т.А. Кравцова, 2012.

УДК 371,314,6:81'243

О.О. Мануськова, ст. викл.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПЕРЕКЛАДНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Охарактеризовано деякі методи вивчення іноземних мов. Методики навчання іноземних мов завжди були орієнтовані на пошуки найбільш раціонального методу навчання. Кожен метод має позитивні та негативні сторони і свою об'єктивну цінність.

Охарактеризованы некоторые методы изучения иностранных языков. Методики изучения иностранных языков всегда были ориентированы на поиск самого рационального метода изучения. Каждый метод имеет позитивные и негативные стороны и свою объективную ценность.

Some methods of learning of foreign languages were characterized in this article. The methods of learning of foreign languages were oriented on looking for the most rational method of learning. Every method has got positive and negative aspects and its own objective value.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Історія методики навчання іноземних мов завжди була орієнтована на пошуки найбільш раціонального методу навчання. Вважається, що найдавнішим був натуральний метод, згідно з яким іноземна мова засвоювалась так, як дитина засвоює рідну мову – шляхом